

Голас Рафзімы

№ 42 (1406) КАСТРЫЧНІК 1975 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 20-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Набярэжная Свіслачы ў Мінску вабіць у любую пару года. Але найбольш маляўнічая яна ў восеньскі лістапад.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПРЭМІЯ МІРУ — ПРАЦІў-
НІКУ РАЗРАДКІ

«Удостоился...»

стар. 4

ШТО СТВАРЫЛА «СВЯ-
ДОМАЯ» ЭМІГРАЦЫЯ!

«Дрысенскае танга»

стар. 5

ШЫРЭЙ ГАНДАЛЬ —
БОЛЬШ ДАВЕРУ

«Сотрудничество
крепнет»

стар. 6

ПРЫРОДА НЕ ПАКІНЕ ГАРАДЫ

Некалькі гадоў назад прэса паведамляла, што ў Токіо на вуліцах устаноўлены аўтаматы, якія выдаюць за плату порцыю чыстага паветра, абагачанага кіслародам. А ў Нью-Йорку з'явіўся такі цудоўны сквер, куды нават птушкі не залятаюць. Бездакорныя па прыгажосці дрэвы, кусты і кветкі выклікаюць цікавасць у турыстаў, але не радуюць жыхароў горада. Справа ў тым, што ўсё ў скверы зроблена са штучных матэрыялаў.

Жыхарам гэтых вялікіх гарадоў, каб трапіць на ўлонне прыроды, даводзіцца пераадолюваць значныя адлегласці. А дзе ёсць паблізу зялёны масіў, ён

ім недаступны, бо прыватны. Зялёныя насаджэнні знікаюць з неонавых вуліц, а загазаванасць паветра становіцца небяспечнай для жыцця чалавека.

У краінах Захаду грамадскасць ужо даўно занепакоена становішчам у галіне прыродакарыстання. Захоўваць прыроду заклікаюць не толькі вучоныя, але нават папулярныя спевакі. Забяспечаньня сямействы будуць свае дамы ў прыгарадах. Амерыканскія вучоныя прыходзяць да вельмі песімістычных поглядаў на будучае і прадказваюць глабальную экалагічную катастрофу...

Цяжка ўявіць такое становіш-

ча жыхарам нашых гарадоў. Да іх паслуг паркі, скверы, дзе заўсёды можна адпачыць. Усе, хто прыязджае ў Беларусь з-за мяжы, захапляюцца нашымі зялёнымі гарадамі і чыстым паветрам. Савецкія вучоныя алтымістычна глядзяць у будучыню.

У ЧЫМ САКРЭТ!

«Сакрэт поспеху экалагічнай бітвы ў СССР заключаецца ў найстражэйшым кантролі з боку грамадскасці...» — піша італьянскі вучоны У. Селерыю, які нядаўна пабываў у Савецкай краіне і азнаёміўся з ра-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

МЕЛЯРАЦЫЯ ВЫГАДНА ЁСІМ

Вялікая ўвага ў пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1971—1975 гады ўдзелена развіццю сельскай гаспадаркі, у прыватнасці, меліярацыі. Што зроблена ў гэтай галіне, якую карысць дае меліярацыя?

Меліярацыю называюць адным з важнейшых напрамкаў развіцця савецкай сельскай гаспадаркі. Агрокліматычныя ўмовы, у якіх вядзецца земляробства ў нашай краіне, вельмі шматгранныя і складаныя. І далёка не заўсёды спрыяльныя. Для параўнання можна спаслацца на вывады спецыялістаў, паводле якіх агрокліматычныя ўмовы ў цэлым па Савецкаму Саюзу ў тры разы горшыя, чым, скажам, у Злучаных Штатах Амерыкі. Ды і ў Заходняй Еўропе, дзе клімат дастаткова вільготны і роўны, многія не ўяўляюць сабе цяжкасцей, з якімі з году ў год даводзіцца сутыкацца працаўнікам сельскай гаспадаркі нашай краіны. У Беларусі, напрыклад, мінулымі восенню і вясной былі вялікія паводкі, а лета ў шэрагу раёнаў выдалася надзвычай засушлівае. Сапраўды спрыяльныя ўмовы прырода забяспечыла толькі для аднаго працэнта ворных зямель у Савецкім Саюзе. На астатняй жа плошчы вядзецца так званая «рызыкаўнае» земляробства.

І не выпадкова КПСС, распрацоўваючы сваю аграрную праграму, правядзенне меліярацыйных работ вылучыла на адзін з першых планаў. Меліярацыя, побач з механізацыяй і хімізацыяй, стала на сучасным этапе асновай уздыму сельскагаспадарчай вытворчасці, няўхільнага павышэння яе эфектыўнасці.

Наглядна гэта можна бачыць на прыкладзе нашай Беларусі. Толькі за чатыры гады дзевятай пяцігодкі на меліярацыю зямель у рэспубліцы выдаткаваны мільярд сто мільёнаў рублёў. За апошнія восем гадоў меліяравана каля мільёна гектараў зямель. А разам з рэканструкцыяй старых сістэм — амаль паўтара мільёна гектараў. Гэта больш, чым за ўсе папярэднія гады.

У апошні час значна палепшылася якасць гэтых работ. Зараз амаль паўсюдна вядзецца будаўніцтва сістэм з двухбакových рэгуляваннем водна-паветранага рэжыму глеб. Замест адкрытай асудальнай сеткі сталі ў асноўным пракладвацца закрытыя дрэнажныя магістралі. Больш увагі надаецца комплекснаму выкарыстанню водных і зямельных рэсурсаў.

Прывяду такі прыклад. Будаўніцтва вялікай меліярацыйнай сістэмы пачалося ў басейне Дняпроўска-Бугскага канала на Брэсцчыне. Яна прадухіліць затопленне масіваў зямель, якія ў перыяд паводак нярэдка ператвараюцца ў бяскрыяцця азёры. Тут пракладваецца сетка каналаў і дарог, узводзіцца ахоўная дамба дзесяціметровай вышыні. У выніку больш чым на 70-ці гектарах разальецца вадасховішча, якое стане буйной рыбагадоўчай гаспадаркай. Шлюзы і помпавыя станцыі забяспечаць рэгуляванне вільгаці ў глебе, арашэнне палёў, акультурных лугоў і пашы. Калгасы Драгічынскага раёна атрымаюць звыш дзвюх тысяч гектараў урадлівых зямель.

Дарэчы, асушаныя пераўвільготненыя і забалочаныя землі, якія ў рэспубліцы складаюць ужо больш за 20 працэнтаў усіх сельскагаспадарчых угоддзяў, даюць самыя высокія ўраджай. Дастаткова сказаць, што валавая прадукцыя земляробства на гэтых землях у цяперашняй пяцігодцы павялічылася больш чым на 50 працэнтаў.

Такая эфектыўнасць меліярацыі дасягаецца дзякуючы таму, што ва ўмовах сацыялізму яна мае цэлы шэраг асаблівасцей. Па-першае, ажыццяўляецца меліярацыя па адзінаму плану ў маштабах усёй краіны. Па-другое, вядзецца дзяржаўнымі арганізацыямі, якія маюць для гэтага неабходную тэхніку і адпаведны штат спецыялістаў. Прынамсі гэта дало магчымасць шырока выкарыстоўваць і кібернетыку. Так, беларускія меліяратары ўкаранілі аўтаматызаваную сістэму кіравання водагаспадарчым будаўніцтвам. Электронна-вылічальныя машыны пры дапамозе радыёрэлейных ліній кругласутачна падтрымліваюць сувязь з аб'ектамі. А палескі горад Пінск стаў своеасаблівым навукова-даследчым цэнтрам краіны па праблемах меліярацыі.

Яшчэ адной важнай асаблівасцю меліярацыі ва ўмовах сацыялізму з'яўляецца тое, што яна ажыццяўляецца поўнасю за дзяржаўны кошт. Такія землі перадаюцца калгасам у пастаяннае карыстанне бясплатна. Пры гэтым трэба мець на ўвазе, што атрыманую пасля меліярацыі дадатковую прадукцыю сяляне прадаюць дзяржаве за поўную цану. Больш таго, за многія віды сельскагаспадарчай прадукцыі, якую калгасы прадаюць дзяржаве звыш устаноўленага плана-заказа, нарыхтоўчыя арганізацыі выплачваюць павышаныя, заахвочвальныя цэны.

Такім чынам, меліярацыя не толькі забяспечвае больш высокія і ўстойлівыя ўраджай. Ва ўмовах сацыялізму, калі ўсе асноўныя выдаткі бярэ на сябе дзяржава, сяляне адразу ж атрымліваюць ад яе выгаду: даходы калгасных гаспадарак няўхільна растуць. Гэта адна з прычын таго, што асабістыя даходы сялян ад грамадскай гаспадаркі зараз растуць больш высокімі тэмпамі, чым у жыхароў горада. Такія эканамічная палітыка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы праводзіцца ў імя рэальнага забеспячэння далейшага збліжэння ўмоў жыцця працоўных савецкіх гарадоў і вёсак.

Пётр СУДАКОЎ.

Тры тысячы шэсцьсот тон цукровых буракоў прадасць сёлета дзяржаве калгас «Радзіма» Нясвіжскага раёна. Першыя сотні тон буракоў гаспадарка ўжо адправіла на Гарадзейскі цукровы завод. У полі працуюць тры звыяны. 18 аўтамашын няспынна адвозяць каранеплоды.

НА ЗДЫМКУ: на прыёмным пункце завода.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ФОРУМ ХІРУРГАЎ

У Мінску закончыўся аб'яднаны пленум Усесаюзнага, Усерасійскага і Беларускага навуковых медыцынскіх таварыстваў хірургаў. У гэтым прадстаўнічым форуме ўдзельнічала больш як пяцьсот вядучых спецыялістаў краіны. Адно з асноўных пытанняў, якія абмяркоўваліся на пленуме, — эндаскапія ў хірургіі. Гэта новы метады, які ў апошнія гады стаў выкарыстоўвацца для дыягностыкі і лячэння многіх хвароб. Дэталёва абмяркоўваліся таксама пытанні, якія датычаць хірургіі шчытападобнай залозы. Вялікую цікавасць выклікалі паведамленні аб навіейшых дасягненнях айчыннай медыцыны ў мікрахірургіі сасудаў, аперацыях на адкрытым сэрцы, прымяненні лазера пры аперацыях на страўнікава-кішэчным тракце.

ЛЕПШЫ ТРАКТАР ГОДА

Радасную вестку атрымалі мінскія трактарабудаўнікі з Масквы. Іх МТЗ-80 прызнаны лепшым трактарам 1975 года.

Такую ацэнку далі машыне Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, Міністэрства трактарнага і сельскагаспадарчага машынабудавання СССР і Міністэрства будаўнічага, дарожнага і камунальнага машынабудавання СССР.

Штогод восенню ў краіне вызначаюцца лепшыя трактары, лепшыя з важнейшых сельскагаспадарчых і меліярацыйных машын. За распрацоўку іх канструкцый і ўкараненне ўстаноўлены прэміі.

Такое прызнанне атрымлівае тэхніка, якая пераўзыходзіць лепшыя зарубежныя аналагі па прадукцыйнасці, удзельнаму расходу паліва на адну конскую сілу, камфорту для работы трактарыста, тэхналагічнасці, эканамічнай эфектыўнасці.

Мінскі камвольны камбінат імя 50-годдзя Кампартыі Беларусі выпускае шарсцяныя і паўшарсцяныя тканіны для верхняга адзення. У паўшарсцяныя тканіны дадаюцца штучныя і сінтэтычныя валокны: віскоза, капрон, лаўсан і нітрон, якія надаюць ім элагантны выгляд, паляпшаюць расфарбоўку, павышаюць трываласць.

Каля 100 мільёнаў метраў тканін выпускаць камбінат у дзевятай пяцігодцы. На прадпрыемстве вядзецца вялікая работа па паляпшэнню іх якасці, абнаўленню асартыменту. За апошнія чатыры гады тут укаранена ў вытворчасць 46 відаў новых тканін. НА ЗДЫМКУ: мадэльеры рэспубліканскага Дома мадэлей дэманструюць новыя мадэлі адзення, зробленага з тканін Мінскага камвольнага камбіната.

ДАЯРЦЫ — «МАСКВІЧ»

Дыплом гонару ВДНГ СССР уручаны даярцы калгаса «Маладая гвардыя» Іванаўскага раёна Е. Місюта. Яна прэміявана легкавым аўтамабілем «Масквіч». Па рашэнню галоўнага выставачнага камітэта гэтых узнагарод удастоены пераможцы сацыялістычнага спаборніцтва 1974 года — удзельнікі ВДНГ 1975 года.

Майстрыха сваёй справы шмат гадоў запар атрымлівае высокія нады малака, а ў мінулым годзе дасягнула шасцітысячнага рубяжа і ад замацаванага стада атрымала 1 079 цэнтнераў малака, захавала і выгадавала ўсіх цялят.

ТЭЛЕВІЗАР НА ДАЛОНІ

Тэлевізар «Электроніка-мікра», доследныя ўзоры якога выпускала віцебская вытворча-тэхнічнае аб'яднанне «Маналіт», можа свабодна змясціцца на далоні. Яго вага паўтара кілаграма, размер адбітка 46 на 64 міліметры.

«Электроніка-мікра» прызначаны для прыёму чорна-белых перадач на 12 каналах, мае паўную электронную настройку. Асабліва зручны ён у дарозе — сілкаванне можа ажыццяўляцца як ад сеткі пераменнага току, так і ад акумулятара аўтамабіля. Для ціхага праслухоўвання ёсць тэлефон. Па выдаткоўваемай энергіі і размерах кінескопа новы тэлевізар не мае ў сваім класе падобных ні ў нашай краіне, ні за рубяжом.

ЕДИНАЯ СИСТЕМА КОМПЬЮТЕРОВ

Совместная разработка, производство и применение электронно-вычислительных машин — одна из основных научно-технических проблем, определенных Комплексной программой социалистической экономической интеграции.

Динамично развивающееся народное хозяйство стран-членов СЭВ нуждается в большом и разнообразном наборе электронно-вычислительной техники, в машинах различного назначения и мощности — от ЭВМ-малюток до таких, которые способны производить более полутора миллионов операций в секунду. Однако не

каждой стране по силам создавать и производить весь комплекс ЭВМ. Вот почему страны-члены СЭВ избрали путь интеграции, путь объединения научно-технических потенциалов в области проектирования и производства вычислительной техники.

В декабре 1969 года Болгария, Венгрия, ГДР, Польша, СССР и Чехословакия, к которым присоединились Куба и Румыния, подписали Соглашение о сотрудничестве в области вычислительной техники. Для руководства сотрудничеством была образована Межправительственная комиссия. Ее рабочей аппарат составили: совет главных конст-

рукторов, рабочая группа по автоматической системе управления, координационный центр. Сообща была разработана программа сотрудничества по созданию Единой системы электронно-вычислительных машин социалистических стран (ЕС ЭВМ).

Создание ЕС ЭВМ — коллективная задача, небывалая по технической сложности и размаху. Объединив научные, технические и материальные потенциалы, братские страны решают ее на основе принципов международного социалистического разделения труда. Разработка опытных образцов и серийное производство машин ведутся с учетом индустриальных возмож-

ностей и потребностей каждого государства.

Как же распределены обязанности между странами, входящими в систему?

Венгрия специализируется на разработке и производстве самой малой модели — ЕС-1010. Ее производительность — 5—7 тысяч операций в секунду. Эти машины уже успешно действуют в Объединенном институте ядерных исследований в Дубне, Волжском автозаводе в Тольятти, научных учреждениях Сибири.

Следующая по производительности машина — ЕС-1020 выполняет 15 тысяч операций в секунду.

ИНВЕНТАРНАЯ КНИГА РЭК

Есць рэкі, якія не абазначаны на карце, але яны адыгрываюць немалую ролю. Паўнаводнасць Дняпра залежыць ад яго «братоў меншых» — 26-кіламетравага Дняпрыка на Гомельшчыне, 14-кіламетравага Дняпраца ў Смаленскай вобласці і іншых маленькіх рачулак і ручайкоў.

У новай вялікай рабоце беларускіх гідраметэролагаў і «Водны кадастр БССР» ёсць падрабязнае апісанне паверхневых водных рэсурсаў рэспублікі. Яна ўключана ў «Водны кадастр СССР», які прадстаўлены на атрыманне Дзяржаўнай прэміі СССР 1975 года.

Кадастр водных рэсурсаў з'яўляецца зборам вычарпальных характарыстык Заходняй Дзвіны, Нёмана, Прыпяці, Заходняга Буга і іх шматлікіх прытокаў. Даныя на верхняму Дняпру ахопліваюць не толькі нашу рэспубліку, але і Смаленшчыну.

Матэрыялы гідрэагалагічных назіранняў даюцца за 50—80 гадоў і больш. Напрыклад, характарыстыка Заходняй Дзвіны пачала складацца яшчэ ў 1877 годзе. У манаграфіі ўвайшлі шматлікія карты, схемы, табліцы, формулы, звесткі аб сотнях рэк, каналах, вадасховішчах, азёрах.

Патрэбныя для сябе звесткі ў чатырохтомным зводзе «Воднага кадастру СССР» знойдуць не толькі праекціроўшчыкі і будаўнікі, але і меліяратары, біёлагі, транспартнікі, энергетыкі, камунальнікі і рыбавады, спецыялісты сельскай гаспадаркі, прадстаўнікі многіх іншых галін. На даследаваннях вучоных ужо зрунтаваліся, напрыклад, разлікі пры стварэнні Вілейска-Мінскай воднай сістэмы, будаўніцтва шэрагу прамысловых комплексаў, меліярацыйных сістэм і гідратэхнічных аб'ектаў.

У Беларускай філіяле Дзяржаўнага навукова-даследчага энергетычнага інстытута імя Кржыжановаўскага распрацавана аўтаматызаваная інфармацыйна-вымяральная сістэма ўліку і кантролю спажывання электраэнергіі. Яна дасць магчымасць ажыццявіць дыспетчарскае рэгуляванне спажывання электраэнергіі прадпрыемствамі ў розны час сутак.

Укараненне гэтай сістэмы на буйнейшых прадпрыемствах рэспублікі дасць ім больш як 2,5 мільёна рублёў гадавой эканоміі.

НА ЗДЫМКУ: кіраўнік групы лабараторыі інфармацыйнай тэхнікі інстытута В. АНТАНЕВІЧ (справа) і старшы навуковы супрацоўнік А. ШАМЕЦЬКА рыхтуюць да чарговых выпрабаванняў інфармацыйна-вымяральную сістэму.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

МЕТАФАСФАТЫ КРОЧАЦЬ У ВЫТВОРЧАСЦЬ

Звонкі вогненны струменьчык аддзяліў белы круг абразіва ад дэталі. Здаецца, на імгненне ўспыхнуў ён пад дыскам, які шалёна круціцца — а паверхня адшліфавана да люстранага бляску. Але дзіўнага ў гэтым няма — для апрацоўкі дэталі выкарыстаны новы абразіўны інструмент. Ён адрозніваецца ад сваіх папярэднікаў вялікай трываласцю, стойкасцю да высокіх тэмператур, здольнасцю працаваць на вялікіх скарасцях. Да таго ж ён вельмі танны.

Усё гэтае вартасці звычайна абразіўны дыск набыў дзякуючы новаму матэрыялу, выкарыстанаму замест традыцыйнай керамічнай звязкі для змацавання рэзчучых зярнят карунда.

Што ж гэта за чуд-матэрыял, з чаго і як яго атрымліваюць?

— Хімікі называюць яго метафасфатам кальцыю, — адказаў загадчык кафедры тэхналогіі неарганічных рэчываў і мінеральных угнаенняў Беларускага тэхналагічнага інстытута прафесар В. Пячкоўскі. — Гэты тэхнічны прадукт, сінтэзаваны ў нас у лабараторыі, лёгка атрымаць з угнаення — дваінога суперфасфату.

Знойдзена практычнае прымяненне і другім метафасфатам. Сумесна з вучонымі Усеаюзнага навукова-даследчага інстытута хімічных рэ-

актываў і асоба чыстых хімічных рэчываў распрацаваны новыя матэрыялы для аптычнага шкловарэння. З іх ужо вырабляецца шкло для лазераў.

Аказалася таксама, што ўвядзенне метафасфатаў у якасці дабаўкі робіць звычайнае аконнае шкло «празрыстым» для ультрафіялетавых праменяў. Зашкліце ім палаты курортаў, санаторыяў — і можна загараць нават зімой, не выходзячы з пакоя. Гэтае шкло, як паказалі выпрабаванні, добра процістаіць хімічнаму ўздзеянню ў адрозненне ад сілікатнага, якое часам становіцца матавым.

Па дагавору з Усеаюзным электратэхнічным інстытутам знойдзена прымяненне целастойкасці і дыэлектрычным уласцівасцям метафасфатаў. Новы ізаляцыйны матэрыял, выкарыстаны ў электрураўніжніку, які працуе ў печы, здольны вытрымаць на працягу года тэмпературу ў восемсот градусаў.

Метафасфаты пераступілі парог лабараторыі. Многія галіны прамысловасці зацікавіліся новымі матэрыяламі. У будучым годзе намечана пачаць іх доследна-прамысловую вытворчасць на Гомельскім хімічным заводзе.

В. БІРУКОУ.

ПАРАШКІ ЭКАНОМЯЦЬ МЕТАЛ

На Барысаўскім шклозаводзе пачаліся доследна-прамысловыя выпрабаванні новай формы, зробленай са спечаных металічных парашкоў. Яна адрозніваецца ад літой металічнай павышанай вогнетрываласцю, больш даўгавечна і танная. Матэрыял, з якога робіцца шклоформа, абсталяванне для яе вырабу стварылі вучоныя Навукова-даследчага інстытута парашковай металургіі і Беларускага політэхнічнага інстытута. Гэта толькі адна з шматлікіх распрацовак інстытута, якія ўкараняюцца ў вытворчасць у гэтым годзе.

— Сучасныя метады вырабу металічных дэталей і канструкцый, нават самыя дасканалыя, незканамічныя з пункту гледжання выкарыстання металу, — гаворыць дырэктар інстытута прафесар А. Роман. — Занадта шмат яго ідзе ў стружку і пілавінне. Даволі цяжка змяніць і ўласцівасці такіх вы-

рабаў — паспрабуйце злучыць каляровыя і чорныя металы, керамічныя матэрыялы.

Парашковая металургія здольна вырашыць усё гэта і мноства іншых пытанняў. Металічны парашок пры высокіх цісках і тэмпературах можа злучацца з любым матэрыялам, пры гэтым дэталі атрымліваюцца адразу ў гатовым выглядзе.

Інстытут, створаны ў 1972 годзе на базе праблемнай лабараторыі Беларускага політэхнічнага інстытута, распрацоўвае тэарэтычныя асновы прасавання металічных парашкоў, а таксама вядзе даследаванне тэхналагічных працэсаў стварэння рознастайных машынабудаўнічых дэталей. Вучоныя распрацоўваюць і ўкараняюць атрыманых шляхам спякання металакерамічных матэрыялаў, з якіх вырабляюцца фрыкцыйныя і антыфрыкцыйныя вырабы. Распрацоўваюцца кам-

пазіцыйныя матэрыялы з выкарыстаннем зваркі выбухам — гэты метад створаны ўпершыню супрацоўнікамі інстытута.

Усё гэтае работы праводзяцца комплексна, з прыцягненнем спецыялістаў рознага профілю. У даследаваннях удзельнічаюць прафесарска-выкладчыцкі састаў і студэнты чатырнаццаці кафедраў Беларускага політэхнічнага інстытута, вучоныя Акадэміі навук БССР.

— Нашай выпрабавальнай базай даўно стаў мінскі завод дарожнага машынабудавання «Ударнік», — працягвае дырэктар. — Тут з дапамогай заводскіх спецыялістаў правяраюць і ўкараняюць многія нашы навінкі.

Наогул жа інстытут падтрымлівае цесныя творчыя сувязі з 22 прадпрыемствамі рэспублікі і краіны. Пры ўдзеле вучоных створаны і паспяхова працуюць вытвор-

чыя ўчасткі парашковай металургіі на Мінскім і Беларускай аўтамабільных заводах, на трактарным заводзе і заводзе шасцераў. Матэрыялы, вырабы і абсталяванне, распрацаваныя ў інстытуце, знайшлі прымяненне на прадпрыемствах Манчагорска, Ялецка, Харкава і іншых гарадоў краіны. Калі ў мінулым годзе эканамічны эффект ад выкарыстання вынікаў даследаванняў інстытута склаў мільён дзвесце тысяч рублёў, то сёлета ён павялічыцца яшчэ на 200 тысяч.

У гэтым годзе пачнецца падрыхтоўка спецыялістаў па парашковай металургіі. Будзеца вялікі лабараторна-эксперыментальны корпус Навукова-даследчага інстытута парашковай металургіі. У далейшым намячаецца стварэнне буйнога вучэбна-навукова-вытворчага комплексу.

сконструйравана савецкімі і болгарскімі спецыялістамі. В Болгарыі, где всего несколько лет назад использовались только компьютеры иностранных марок, пущено в строй девять новых заводов по выпуску ЭВМ для Единой системы.

Машина ЕС-1021 — производительностью 25 тысяч операций в секунду — создана в Чехословакии. Она предназначена для управления технологическими процессами.

Модель ЕС-1030, осуществляющая 60—70 тысяч операций в секунду, разработана в нашей стране при участии польских специалистов. Переход на выпуск этой машины потребовал реконструкции ряда советских и польских заводов.

ГДР специализируется на производстве модели ЕС-1040 (250—300 тысяч операций в секунду). Эта маши-

нашла свое применение в теоретической сфере.

ЕС-1050, выполняющая 500 тысяч операций в секунду, изготавливается в СССР. Последняя ЭВМ этой серии — ЕС-1060 также разрабатывается у нас в стране. Ее производительность до трех миллионов операций в секунду.

Все машины Единой системы имеют так называемое совместимое проектирование и унифицированный состав внешних устройств, что дает возможность стыковать их в любых вариациях.

Общение человека с машинами облегчают дисплеи — операторские легчайшие электронно-лучевые трубки. Их электронно-лучевые трубки мгновенно отражают как алфавитно-цифровую, так и графическую информацию. Это крайне важно для автоматизации конструкторских работ. Математическое обеспечение Единой

системы содержит комплекс, позволяющий программировать задачу на любом алгоритмическом языке. Таким образом, расширяется сфера применения ЭВМ в народном хозяйстве. В частности, ЭВМ успешно используются для автоматизации проектирования. При этом процесс работы сокращается в 5—10 раз, на 5—15 процентов улучшаются технико-экономические показатели проекта, за счет повышения точности расчетов достигается экономия материалов.

Другой пример эффективного использования ЭВМ — определение капитальных вложений в народнохозяйственные планы по науке и технике. В результате сумма ассигнований сокращается на 10—15 процентов, а валовой выпуск продукции может увеличиться на 7—8 процентов.

Итак, странами СЭВ разработан на-

бор машин, который позволяет решать самые сложные задачи. Созданы своего рода «кирпичи», из которых можно «строить» системы управления любых масштабов. Но на этом, разумеется, научный поиск не кончается. Дальнейшее совершенствование электронно-вычислительной техники пойдет по пути создания сверхмощных машин с новыми возможностями. В лабораториях стран — членов СЭВ проводятся новые исследования, разрабатываются ЭВМ четвертого и последующих поколений, компьютеры с лазерными схемами счетно-решающих устройств. Их использование открывает новые горизонты для прогресса науки, техники и экономики государств социалистического содружества.

Юлиан ШЕЙНИН.

АПН.

КАЛІ АДСТУПІЛІ ХМЫЗНЯКІ

Яшчэ нядаўна тут кружылі буслы, наладжвалі «канцэрты» жабы ды раямі віліся камары. Цяпер на гэтым месцы праходзіць асфальтаваная дарога, паабпал якой раскінуліся прыгожыя дамы. Усё тут такое новае, сучаснае, маладое, што здаецца, быццам трапіў у нейкі казачны горад юнацтва. А яно і сапраўды так, бо асноўныя жыхары пасёлка Чырвонае Жыткавіцкага раёна — маладыя людзі.

Пасёллак узнік тры гады назад, калі на балота прыйшлі меліяратары. Услед за імі прыехалі торфаздабытчыкі. На месцы былых хмызнякоў пачалі ўзводзіць буйное торфапрадпрыемства «Чырвонае». Паступова на пустэчы выраслі першыя 12-кватэрныя дамы, гандлёвы цэнтр, дзіцячы сад-яслі... Сёлета даў першую прадукцыю брыкетны завод.

Кіраўніцтва новага завода стараецца, каб рабочыя жылі ў добрых умовах. Перад пачаткам новага навучальнага года ўступіла ў строй школа — дзевяцігодка на 640 месц.

Хутка пачне працаваць бальніца. У бліжэйшы час уступіць у строй яшчэ два 24-кватэрныя дамы. Дарэчы, за кароткі час існавання пасёлка кватэры атрымалі 156 сем'яў рабочых і служачых торфапрадпрыемства.

І. БАРКОУ.

ЗАПАЎНЯЮЦЬ ВАДАСХОВІШЧЫ

Нават тыя, хто да гэтага часу часта бываў на меліярацыйным аб'екце «Вярхоўе ракі Ясельды», на гэты раз прыемна здзівіліся. Злева ад дарогі Пружаны—Труханавічы, непадалёк ад вёскі Залессе Пружанскага раёна, з'явілася сапраўднае возера. Яго стварылі ўсяго за некалькі дзён з дапамогай магутнай помпавай станцыі меліяратары трэста «Брэстводбуд».

На 48 гектарах раскінулася люстраная роўнядзь вадасховішча. Яго аб'ём—570 тысяч кубічных метраў. Жыватворная вільгаць з цэнтральнай сажалкі па каналах падаецца для абадання зямель саўгаса «Савецкі».

Цяпер хуткімі тэмпамі вядзецца будаўніцтва яшчэ адной сажалкі каля вёскі Корнадзь — цэнтра новага саўгаса «50 год Кастрычніка» Свіслацкага раёна. Плошча гэтага вадасховішча складзе 270 гектараў. Вада са штучных азёраў арасіць сотні гектараў раней неўрадлівай глебы. У гаспадарках будзе створана новая галіна — рыбаводства.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

Западные радиоголоса и газеты сообщили, что академику Сахарову присуждена Нобелевская премия. Получил он эту награду не за научные исследования, а за многолетнюю антисоветскую пропаганду, кощунственно названную нобелевскими «судьями» «борьбой за мир».

Парадоксальность «события» в том, что Нобельто завещал своим душеприказчикам отмечать премией мира его имени такого «благодетеля человечества», который «будет действовать больше всех или лучше всех во имя братства народов, ликвидации или сокращения постоянных армий, а также с целью созыва или пропаганды конгрессов мира». Портрет «благодетеля человечества» модели 1975 года, прямо скажем, никак не совпадает с ликом ангела, посетившего на закате дней изобретателя динамита Нобеля.

Ибо премия присуждена человеку, которого отличает прежде всего ненависть к миру и братству народов — Сахаров, может быть, не «больше всех» и не «лучше всех», но все-таки в полную силу своего крайне ограниченного политического мировоззрения попытался сделать все, что мог, во имя разжигания вражды и недоверия между народами и государствами.

Невидит он и общество, в котором живет и которое столь снисходительно игнорирует его антиобщественную позицию, хотя следует отметить, что советские люди не раз категорически осуждали действия академика против мира и разрядки.

Многозначительная деталь. В пространном заявлении с благодарностью за «премию мира» Сахаров ни разу не произнес слова «мир». Да это и понятно. Лауреат не только против разрядки международной напряженности. Отношение Сахарова к миру и прогрессу четко проявилось в его «осуждении» американской военизации за... — за что бы вы думали? — за «недостаточную решительность и последовательность» в Южном Вьетнаме и Камбодже; победу же патриотов, завоевавших, наконец, мир, он назвал... трагедией.

Когда все человечество осуждало израильскую агрессию против арабских народов, Сахаров заявил, что она «должна быть оправдана».

Человек, заработавший «премию мира», действует ныне не в одиночку, но в тесном сотрудничестве с самыми темными силами империалистической реакции. Не случайно же его единомышленниками являются, например, известный своими ультрареакционными взглядами американский сенатор Джексон, пытающийся заставить нашу страну «платить» какую-то «цену» за разрядку и сотрудничество, сионистские провокаторы в Америке и Израиле или редакторы белоэмигрантской газетки «Русская мысль».

Восхождение на олимп антисоветизма — занятие весьма грязное. Тут уже не до нравственности, не до чести. Карабкась по его скользкому склону, «гуманист» Сахаров опирался на что и на кого попало. «Борец за свободу

мысли» стал поклонником фашизма, заявив, что кровавая клика Пиночета открыла в Чили «эпоху возрождения и консолидации» и что его, Сахарова, «потрясает» судьба «несчастного Гесса» — нацистского преступника, осужденного Нюрнбергским трибуналом на пожизненное заключение. Очевидно, он хочет внушить веру потенциальным военным преступникам, что всегда найдется какой-нибудь Сахаров, который полезет из кожи вон, чтобы освободить их от заслуженной кары.

Западные комментаторы, точно сговорившись, воспевают «гуманизм» Сахарова, и сам он употребляет это слово как своего рода заклинание, как «шапку-невидимку». Он хочет прослыть среди легионеров людей «гуманистом» и скрыть свой истинный, реальный облик озлобленного антисоветчика.

Итак, Сахаров за «гуманизм», но против разрядки, по крайней мере такой, при которой его страна не встанет на колени перед капиталистическим миром.

Он за «гуманизм», но пытается натравить массы людей на Западе, страдающих от насилия, безработицы и инфляции, на Советский Союз как «первопричину» всех бед современного капитализма.

Он за «гуманизм» и поэтому предлагает помиловать гитлеровского палача.

Он добр и милостив ко всем, кроме своей страны, своего народа.

Сахарова, как писал в западногерманском журнале «Штерн» известный политический обозреватель Себастьян Хафнер, «несколько не смущает, что на Западе на его агитацию с большой жадностью набрасываются те, кто так или иначе, хотя и по иным мотивам, всегда выступает против мира и разрядки напряженности». Не только не смущает, добавим, но и приводит в экстаз, как в эти дни, когда правые политиканы всех мастей наперебой поздравляют его с наградой. Среди них, конечно же, и Штраус, чья неумная деятельность против разрядки хорошо известна и который правильно узрел в Сахарове своего собрата.

Несомненно одно — одарив Сахарова Нобелевской премией, империалистическая реакция сделала политический жест, который свидетельствует о стремлении разжигать антисоветизм и саботировать процесс упрочения международного мира. Именно так расценивает эту диверсию прогрессивная печать многих стран. «Шагом в духе «холодной войны» назвала, например, решение норвежского нобелевского комитета лондонская газета «Морнингстар».

Нынешний именованный сказал как-то: «Человек не должен превратиться в курицу или крысу в известных опытах, испытывающую электрическое напряжение от вделанных в мозг электродов». Не кажется ли «спасителю человечества», что в данном случае он сам, по своей собственной воле стал объектом подобного «опыта» профессиональных антисоветчиков?

А. ВИКТОРОВ,
«Литературная газета».

Хмарыцца восень.

Фота Б. МАЛАШЭУСКАГА.

ПРЫРОДА НЕ ПАКІНЕ ГАРАДЫ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

ботай па ахове прыроднага асяроддзя. Справядлівае прызнанне. Толькі яшчэ варта дадаць, што адносіны да прыроды вызначаюцца ў нашым грамадстве дзяржаўнай палітыкай.

Сёння ў Беларусі дзейнасць розных арганізацый у гэтым напрамку каардынуе Дзяржаўны камітэт па ахове прыроды пры Савеце Міністраў БССР, які мае вялікія паўнамоцтвы.

Існуе адзіная сістэма прававых норм у галіне прыродавыкарыстання. Курс «Ахова прыроды» цяпер выкладаецца ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах. 35 спецыялізаваных прадпрыемстваў і арганізацый займаюцца зялёным будаўніцтвам і доглядам зялёных насаджэнняў. А на кожным прадпрыемстве існуюць камісіі па агляду. Своеасаблівымі садамі і паркамі зрабілі свае двары Аршанскі льнокамбінат, Мінскі аўтамабільны, Гомельскі шклозавод і іншыя буйныя прамысловыя прадпрыемствы. Без дазволу гарадской станцыі аховы раслін не можа быць знішчана ніводнае дрэва. Будаўнікі адказваюць за іх захаванасць на тэрыторыі, дзе ўзводзяцца новыя дамы.

Інтэрэсы дзяржавы супадаюць з інтарэсамі яе грамадзян. Стаў добрай традыцыяй удзел насельніцтва ў пасадках дрэў на вуліцах, добраўпарадкаванні двароў. Тысячы членаў налічваюць таварыствы аховы прыроды. Яны выконваюць абавязкі «зялёных патрулёў», дглядаюць за насаджэннямі, удзельнічаюць у аглядах-конкурсах на лепшае азеляненне. У рэспубліцы цяпер працуюць 455 школьных лясыцтваў, дзе падростаюць грамадзяне клопацца аб захаванні лесу, вучацца любіць прыроду. Дарэчы, 70 працэнтаў азеляняльных работ зроблена жыхарамі рэспублікі на добраахвотных пачатках. Агульным намаганнемі дзяржавы і грамадскасці робіцца ўсё, каб захаваць багаты роднай зямлі для нашчадкаў.

Упершыню ў свеце ў нашай рэспубліцы ажыццяўляецца комплексны падыход да арганізацыі зялёнага будаўніцтва. Адначасова вырашаюцца пытанні масавага адпачынку насельніцтва, аздаравлення паветранага басейна і беражлівых адносін да навакольнага асяроддзя. Гэтымі пытаннямі цяпер займаюцца навуковыя

ўстановы рэспублікі. Вучоныя гавораць: гарады будуць прыгажэйшымі і больш зручнымі.

ПОГЛЯД У XXI СТАГОДДЗЕ

Які ён, горад будучага? Вучоныя ўжо бачаць гарады XXI стагоддзя. Прадугледжаны вынікі развіцця прамысловасці, росту гарадоў і насельніцтва. Дакладнымі даследамі ўстаноўлены аптымальныя магчымасці выкарыстання ландшафту.

У лабараторыі аховы прыроды Батанічнага саду АН БССР працуюць географы і экалагі, біёлагі і дэндралагі. Дарэчы, распрацоўкай пытанняў індустрыяльнай экалогіі і зялёнага добраўпарадкавання прамысловых цэнтраў займаецца яшчэ шэраг устаноў. Дыяпазон даследаванняў—ад асноўных функцый раслін ва ўмовах урбанізаванага асяроддзя да архітэктурных аспектаў індустрыяльнай экалогіі.

Дэндралагі, якія займаюцца падборам і даследаваннямі ўласцівасцей раслін, паставілі на Светлагорскім заводзе штучнага валакна і Наваполацкім нафтапрапароўчым эксперымент, дзе для азелянення прадпрыемстваў выкарысталі расліны з рознай газапаглынальнай здольнасцю. Вынікі даследаванняў паказалі, што мэтанакіраванае і комплекснае азеляненне тэрыторый і цэхаў завода ўплывае на павелічэнне прадукцыйнасці працы і пажытне прафесійных захворванняў рабочых і служачых. Цяпер вядзецца падбор шумаахоўных, ветраахоўных і газаачышчальных раслін, каб больш эфектыўна прымяніць іх для азелянення.

Кампетэнтная думка даследчыкаў: таполі — найбольш карысная расліна з санітарна-гігіенічнага пункту гледжання. Праблема заключаецца толькі ў тым, каб выводзіць для мэз азелянення непылкуючыя формы таполі. Паводле прагнозаў дэндралагаў, у нашых гарадах будуць выкарыстоўвацца ніцыя віды вязу, павойныя расліны. Таксама вельмі карысныя для чалавека ў горадзе хвойныя дрэвы і кусты. Піхта, кедр, ядловец здольны ачышчаць паветра круглы год!

Даследаванні вучоных далі магчымасць павялічыць сезон работ па азеляненню. Пасадка і перасадка дрэў зімой забяспечвае поўную прыжывальнасць і дае высокі дэкарэтыўны эффект.

І яшчэ адзін напрамак работ — вывядзенне новых арнаментальных раслін для зялёнага будаўніцтва і прамысловага кветаводства.

Рашэнне праблемы, над якой працуюць вучоныя, створыць навуковыя асновы для паляпшэння ўмоў працы, быту і адпачынку гараджан.

СТВАРАЮЦА ЗЯЛЁНЫЯ КОЛЬЦЫ...

Аб тым, што прырода не пакіне нашы гарады, гавораць прадстаўнікі яшчэ маладой спецыяльнасці — архітэктары-азеляняльнікі. У самым недалёкім будучым прадугледжваецца азеляніць да палавіны агульнай плошчы кожнага горада і калі цяпер у сярэднім на аднаго гарадскога жыхара прыпадае 59 квадратных метраў зялёных насаджэнняў, то ў адпаведнасці з прагнозам Цэнтральнага навукова-даследчага і праектнага інстытута горадабудаўніцтва гэты паказчык узрасце за 10 гадоў у 4 разы. Гарады-сады, гарады-паркі з'явяцца ў рэспубліцы праз некаторы час.

Даволі загадкава гучаць геаметрычныя тэрміны, якімі апіраюцца архітэктары. Зялёныя кольцы і дыяметры... Усё стане зразумелым, калі ўбачыць макеты будучых гарадоў. Вось першае кольца, якое ахоплівае ўсе раёны Мінска. А зялёны дыяметр спраектаваны ў выглядзе сістэмы паркаў уздоўж ракі Свіслач. Другое кольца надзейна акружыць горад. Тут будуць створаны 24 зоны масавага заградага адпачынку. У лесапарковым поясе з'явяцца прафілакторыі, гасцініцы і турысцкія базы, дзе можна будзе адпачыць у выхадны дзень. Для больш працяглага адпачынку прызначаецца прыградная зона ў радыусе 50—60 кіламетраў.

Лесапаркавае кольца будзе звязана зялёнымі клінамі з усімі насаджэннямі горада і ўтвораць з ім адзінае ландшафтнае цэлае.

І яшчэ цікавы аспект горадабудаўніцтва — свабодная планіроўка буйных жылых масіваў. У выніку злучыцца зеляніна двароў з пасадкамі на вуліцах, грамадскімі садамі, санітарна-ахоўнымі зонамі. Усё гэта ўтвораць адзіную сістэму зялёных прастораў.

Праектуючы такія комплексы, архітэктары «прыязваюць» іх да прыроднага ландшафту. За кошт выкарыстання дэкарэтыўнага азелянення павышаецца архітэктурная выразнасць.

Для стварэння ландшафтных груп у парках гарадоў пачалі выкарыстоўвацца дэкарэтыўныя бярозы, на вуліцах, у скверах з'явіўся каштан, які добра расце на ўсіх глебах.

У бурны век навукова-тэхнічнага прагрэсу растуць гарады рэспублікі. Іх не спасцігне лёс японскай сталіцы, бо нашы гарады створаны для людзей. Планы і разлікі вучоных прадугледжваюць усе вынікі чалавечага ўздзеяння на прыроду. Вось чаму комплекснае азеляненне, якое вядзецца ў Беларусі, будзе наступным крокам у сістэме дзяржаўных мер па захаванню навакольнага асяроддзя.

ВЫШЭЙ названы твор мастацтва з'яўляецца на ўсіх сто працэнтаў арыгінальным, хоць і нагадвае нечым «Марш гномаў». Так што аўтарскія правы на яго поўнаццю належаць Баляславу Лішчонку, капельмайстру з Ашавы. Такія ж правы распаўсюджваюцца і на славы шэдэўр Паўліны Сурвіла — «Качка дагары нагамі».

Але ганарар і славу за ідэю, хочаш не хочаш, прыйдзеца цалкам аддаць аўтару саматужных гістарычна-нацыяналістычных бестселераў Кастусю Акулу і жонцы «прэзідэнта» міфічнай БНР Раісе Жук-Грышкевіч.

Мяркуючы па фактах, перад вольным дударом Баляславам Лішчонкам і юнай паклонніцай незалежнага пэндзля Паўлінай Сурвіла была пастаўлена задача («вымога»): «заспакоіць духоўную патрэбу беларускага грамадства за рубяжом» ды стварыць нешта сваё, каб было чым «рэпрэзентаваць» беларускае імя перад канадцамі ў штогадовым павільёне «Менск» у Таронта. А то зноў Хмара напіша ў «Беларускім голасе»: «І на гэты раз наш павільён быў горшы, чым у іншых, і бяднейшы, а да таго ж мізэрны выгляд звонку незакончанага будыніны шмат адбіваў ахвочых ад наведання павільёну».

Але дзе ўзяць тое лепшае, што высе-дзела «беларускае грамадства» ў эміграцыі? «Вымогі», канечне, вялікія — паказаць канадцам, што духоўнае жыццё «свядомых» беларусаў у «вольным свеце» цвіце, як шыршына. І што такім яно магло б быць і ў Беларусі, каб не Саветы. А паказаць няма чаго — на шыршыне адны калючкі. І каб табе завязь!

Дык вось, каб не казалі іншыя, што «свядомыя» — духоўныя жабракі, трэба «Менск» абставіць скарбамі мастацтва. А што мае эміграцыя? Пацёрты андарак бабкі Еўкі ды праседжаныя парткі дзедэ Тамаша! Магчыма, гэтыя транты і дадуць уяўленне канадцам аб вырабах народнага ўмельства «свядомых». Але якое? Гэтага для экспазіцыі мала нават па праграме мінімум.

Добра, што ў Таронта «Тройка» пад бокам — можна закупаць мотальскія ручнікі, жлобінскія інкруставаныя кукі, маладзечанскія лянныя лялькі і выдаць гэта за прадукт собскіх творчых патуг. Тут жа можна прыдбаць пласцінкі з запісамі беларускіх песень у выкананні хору Цітовіча, хору Шырмы, звонкагалосых «Песняроў». Канадцу гэта прыемна будзе паслухаць. Але што да гэтага дадаць сваё? Бо і Цітовіч, і Шырма, і «Песняры», хоць і беларусы, але ж савецкія.

Вось тады і ўзяў Акула Лішчонка за грудкі. Учупіўшыся за адвароты капельмайстарскага фракка, Акула натхняў вольнага дудара:

— Ты, Болек, павінен усвядоміць, дух з цябе вон, што мы знаходзімся ў эміграцыі не для таго толькі, каб рэпрэзентаваць беларускую культуру, але і каб нешта стварыць Літаратуру я ўзяў на сябе. Я ўжо ўцягнуўся: сам пішу, сам друкую на верытайпе (за свае грошы купіў такую машынку) і выдаю свае раманы за свой кошт. Не магу ж я яшчэ і сам музыку сачыняць!..

А ў музыцы ў нас справы ідуць кепска. Хор у павільёне не выступіць, бо яго няма. І наўрад ці будзе. Таму што спадар Селях-Качанскі пакрычаў-пакрычаў, махнуў рукой на беларускае асяроддзе ды пайшоў кіраваць расейскім хорам у царкву маскоўскай патрыярхіі. Ды яшчэ нашых спявачак туды перацягнуў. І з рэпертуарам не разгонішся. Той жа Селях за ўсё сваё жыццё сабраўся з сіламі напісаць толькі адну песню, але і тую не здолеў распісаць на галасы для хору. Так і засталася аднагалосая!..

А ў цябе, Болек, аркестр аж з двух інструментаў — дуда і бубен! Бярэцца за ноты ды задаволь вымогі прэзідэнта БНР. Напішы нешта такое, каб скаланула ўсю нашу бацькаўшчыне сёння, родненькі, і чужынец зноў скаваў нашу культуру цэнзурнымі ярлыкамі... Толькі ў павільёне «Менск» пахне Беларуссю. Уэлкам ту Беларусь! Уваходзь, родненькі, тут ты атрымаеш нядрэннае ўяўленне пра духоўны і харчовы свет нашага паняволенага народу!..

А жонка прэзідэнта БНР тым часам

церабіла пэндзаль Паўліны Сурвіла і прыкідвала эскіз будучага палатна, якое ўпрыгожыць беларускі павільён:

— Твае абразкі будуць уверцюрай да экспазіцыі. Афармленню павільёна надаецца асабліва ўвага, бо што чалавек убачыць на собскія вочы, у тое і паве-рыць!..

І вось настае час летняга процістаян-ня, калі ў Таронта адпраўляецца ў шлях праз бясплодную пустыню пасохлых ідэй і не ўзышоўшых амбіцый штогадовы «караван». Афіцыйная яго назва «Метро інтэрнэшнл караван» — міжнародная вы-стаўка-кірмаш, або фестываль этнічных

Пры апошніх словах Акула часценька зашморгаў носам, і расчулены яго «пакутамі» за бацькаўшчыну канадзец зрабіў крок наперад і апынуўся ў пры-цемку мізэрнай будыніны, над уваходам у якую вісела непамерна вялікая шыл-да — «Miensk».

Першае, што намацаў позіркам гасць павільёна, быў шэдэўр падростаючага таленту Паўліны Сурвіла, выкананы па заказу адной з галоўных арганізатараў караваннага «Менску» Раісы Жук-Грыш-кевіч. У ружова-каламутнай лужыне пла-вала качка... дагары нагамі.

— Гэты абразок сімвалічны, — прапя-

Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ДРЫСЕНСКАЕ ТАНГА

ПАМФЛЕТ

груп. У залежнасці ад года гэтае мера-прыемства мае яшчэ парадкавы нумар: «Караван-73», «Караван-74», «Караван-75» і г. д. Наўючваюць «караван» самымі бяскрыўнымі, на першы погляд, рэча-мі — нацыянальнай кухняй, моцнымі трункамі, рознай чытанінай; усцілаюць шлях «каравана» саматканымі дзяругамі, не шкадуюць нават посцілак і абру-соў; слых наведвальнікаў цешаць музы-кай.

Так кожнае лета ў Таронта расчыняюць дзверы павільёны этнічных груп, што жывуць у Канадзе, а сярод іх, недзе ў хвасце «каравану», прыстрайваецца і беларускі «Менск».

«Караванам» закол свету, не выхо-дзячы з Таронта! — спакушае дзешавіза-най рэклама. І трэба быць або закла-тым дамаседам або прадбачлівым чала-векам, каб не выправіцца ў такую пры-емную і амаль дармовую вандроўку. Варта толькі купіць «пашпарт», які дае права ўваходу ў любы павільён, і едзь куды хочаш — у арганізаваны устахамі «Бялград», нілашысцкі «Будапешт», сія-нісцкі «Іерусалім» ці бэнэраўска-бэцэ-раўскі «Менск».

Нават вочы разбягаюцца: з чаго па-чаць гэтае падарожжа? Колькі павільё-наў абабегаць за адзін дзень? Можна, за-глянуць на Кларэнс авеню, у беларускі грамадска-рэлігійны і гандлёва-распява-ны цэнтр?

З рыпам, як у старой аборы, расчыня-юцца на дзве палавіны дзверы павільё-на. Ды ўваходзіць у абору адпадае ах-вота, бо за дзвярыма — чорная пуста-та, бы бездань пякельная. Але адштурхоў-ваючае ўражанне, асабліва кантрастнае на фоне блакітнага дня, стараюцца згладзіць вышкаленыя зазывалы. Дзяў-чо і хлапец, навучаныя спадарыняй Раі-сай Жук-Грышкевіч, прадаюць «візы» і бел-чырвона-белыя сцяжкі.

І Кастусь Акула не спіць у шапку. Гэ-так лёгенька падштурхоўвае гасця: «Ну, смялей, родненькі, пераступай парог! Не бойся змроку. «Менск» ёсць нашай ві-зітнай карткай. Гэта — акно, праз якое могуць заглянуць да нас іншыя народы. Гэта частка нашае бацькаўшчыны на чужыне, дзе мы можам паказаць свае скарбы культуры...»

Але канадца раптам нешта насцяро-жыла ў словах Акулы, яго апанавала сум-ненне: ці не лепш заплаціць даражэй і з'ездзіць у Беларусь рэальную і ўба-чыць там скарбы культуры?

Інтуітыўна адчуваючы ваганні навед-вальніка, Акула напірае больш нахабна: «Дзе ты ў Беларусі такое ўбачыш! Чу-жына ў нас на бацькаўшчыне сёння, род-ненькі, і чужынец зноў скаваў нашу культуру цэнзурнымі ярлыкамі... Толькі ў павільёне «Менск» пахне Беларуссю. Уэлкам ту Беларусь! Уваходзь, родненькі, тут ты атрымаеш нядрэннае ўяўленне пра духоўны і харчовы свет нашага паняволенага народу!..»

яла над вухам наведвальніка прэзідэнта-ва палавіна. — Юная наша мастачка на-звала яго «Як я ўяўляю сабе Беларусь»... Свежы і нязбіты погляд, — ці не праўда?

Уражаны гасць запытаў з наіўнасцю дзіцяці: «А што, у Беларусі сапраўды качкі плаваюць на спіне? Ці гэта толькі тут, у «Менску»?»

— Наогул, раней яны плавалі нармаль-на. А пры большавіках там усё дагары нагамі, — цвёрда гнула сваю лінію («убачыў—паверыў») прэзідэнтша, папі-хаючы гасця да карты Беларусі.

— Во якое рэспубліканскае княства ў майго мужа, — пахвалілася яна і тут жа паскардзілася: — Марнее пад большаві-камі, калонія Масквы!..

— Першы раз чую, што Масква мае свае калоніі! — дзівіцца гасць.

— Таму што вы не чытаеце рэзалю-цыі рады БНР, — і пані прэзідэнт-ша паспешліва ціскае ў кішэню наведвальніка нейкую паперку. — Пра-чытайце дома, тут — філасофія нашага жыцця, тое, у што мы верым і да чаго імкнемся... А зараз глядзіце ды слухай-це. Мэта нашага «каравана» — паказаць і выказацца. У павільёнах іншых на-цыянальнасцяў вы не спаткаеце такой цэплыні, праўдзівасці і сціпласці. Украі-нцы, палякі, летувісы, — тыя б'юць на прапаганду, дэмагогію, робячы з сябе штучна не тых, кім яны ёсць у са-праўднасці. Гэта вы зразумеце адра-зу, калі глянеце на іх карты, паразвеш-ваныя ў павільёнах. Яны прысябчаюць чужое, выстаўляюць крыклівыя лозунгі. А паглядзіце на нашу карту і вы адра-зу ацніце нашу памяркоўнасць — БНР у межах 1918 года. І толькі. Некаторыя наведвальнікі нават дакараюць нас за празмерную скромнасць. Надоечы адзін харват гаварыў нам, што Беларусі аба-вязкова патрэбна доступ да мора. На-ват месца на карце паказаў: вось тут, па-між Літвой і Польшчай. Калі і вы будзе-це такой думкі, то на наступны год мы крыху пашырым межы БНР!..

Госць узрадаваўся, калі ў прэзідэнт-шы ад доўгай тырады запяршыла ў гор-ле і яна бабегла ў бар да Лявона Ха-раўца на «жывую ваду». Атлумлены ка-надзец убачыў стол са жлобінскімі ку-фэркамі і маладзечанскімі лялькамі і кі-нуўся туды, але яго меў на воку Акула. Ён перахапіў гасця на паўдарозе і скіра-ваў да стала («стоішча») клубу «Пагоня». За ім, на фоне пажайцельных портак дзедэ Тамаша, сыхом сядзеў прадстаўнік «вольнай прэсы» Антон Маркевіч.

— Каб Антон не пагневаўся, не мінай стала «Пагоня», родненькі, — папе-раджальна забубнеў над вухам гасця Акула. — Тутака пабачыш большыню кні-жак пра Беларусь, пласцінкі з белару-скай музыкай!..

У гасця ўспыхнула зацікаўленасць: ён не супраць узяць кніжку пра Бела-

русь ці пару пласцінак з гэтымі цудоў-нымі мелодыямі хору, што запяўняюць паўзмрочны павільён.

Кастусь Акула рад паслужыць: — Калі ласачка, «Архіпелаг Гулаг» Салжаніцына.

— ?!

— І пратаколы рады БНР у прыдачу... — ?!

— Разумен! Хочацца мець пласцінку клубу «Пагоня». Антось, дай спадару кружэлку з запісам лішчонкавага арке-стра. Вось, маеце. Перлы нацыянальнай культуры, свежыя запісы новых твораў Баляслава Лішчонка — «Дрысенскае танга» і «Кабыльнікі менуэт». Можна набыць толькі ў клубе «Пагоня»... Дзе поўнае ўяўленне аб духоўным свеце на-шага паняволенага народу. На Беларусі такога не пачуеш — там чужаніца... На-ват назвы Дрыса і Кабыльнік скасаваны: цэнзурны ярлык на ўсё нацыянальнае...

Незадачлівы канадзец, што захацеў, не выходзячы з Таронта, пабываць у Бела-русі, вырваўся ад Акулы і пабег да ста-ла, на якім красаваліся зубры белаавеж-скія, зробленыя ў Мінску і выстаўленыя ў «Менску». Але яго цікавала ўжо пані прэзідэнтша.

— Сюды, даражэнькі, сюды, — пацяг-нула яна за крысо гасця, — да стоішча беларускай нацыянальнай архітэктуры. Зірніце на мадэлі царквы ў візантыйскім стылі. Ці вось на гэтыя курныя хаткі. Іх зрабіў з дрэва наш скарбнік Янка Алеш-ка. Такіх хатак ужо не ўбачыце ў Бела-русі, бо нацыянальная архітэктура там забаронена. Там народ у пасёлкі зага-няюць, беларускі дух нішчаць!..

Затурканы ахвотнік дзяшовых пада-рожжаў «караванам» зусім згубіў арыен-тацыю: на якім ён свеце? Але тут пад-даспеў Акула і павёў канадца да стала, па якім можна было меркаваць аб «хар-човым свеце» беларусаў. Госцю паднес-лі чарку «зуброўкі», і ў яго галаве мала-памалу ўсё стала на свае месцы. А тут яшчэ «Песняры» так хораша заспявалі пра Яся, які касіў канюшыну. Госць скі-нуў з сябе тлум, што нагналі на яго Акула з прэзідэнтшай, і палез з пытан-нямі.

— Выглядае, што толькі вы тут, у Ка-надзе, Беларусі будзеце, а ў Беларусі нічога падобнага не дазволена!

Арганізатары «Менску» згодна заківа-лі галавам, а Жучыха міргнула Акулу: глядзі, «Менск» робіць добрую прапа-ганду!

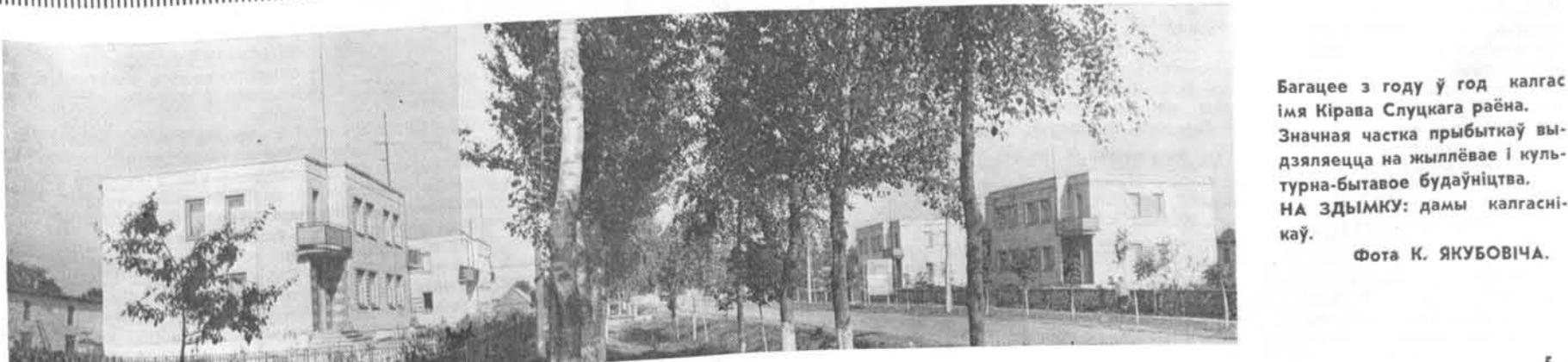
— Так, будзем, — выцягнуўся Акула, як па камандзе «Зважай!» — мы маем на гэта права, якога большавікі пазбавілі наш народ. Мы пашыраем і творым сваю культуру!..

— Але як жа тады «Песняры» і гэтыя цудоўныя мелодыі, што я чуў, белаавеж-скія зубры і мотальскія ручнікі, што я тут бачыў, нарэшце, «зуброўка», якой мяне частавалі? Няўжо гэта ўсё «паняво-лены» народ робіць? Ці гэта вы тут!..

Каб заглушыць непрадбачаныя пытан-ні, Акула даў знак рукой. Аркестр Ба-ляслава Лішчонка ўдарыў «Дрысенскае танга», якое нечым нагадвае «Марш гномаў».

* * *

І сёлета, пасля таго, як праз Таронта працягнуўся «Караван-75», Хмара меў рацыю напісаць у «Беларускім голасе»: «Вядома, беларускі павільён, не могуць пахваліцца выгодам будынку, не мог мець столькі наведвальнікаў, як іншыя...» Акрамя гэтых чыста знешніх прычын, Хмара бачыць яшчэ і ўнутраныя, што не прынеслі папулярнасці «Менску». Аказ-ваецца, у бары Хараўца была толькі «свядомая» самагонка — «медавуха». Ці то паскупіліся купіць беларускіх трун-каў, якіх, па аўтарытэтнай заяве «Бела-рускага голасу», «аж тры гатункі можна купіць у канадскіх манапольках», ці то паспадзяваліся, што «медавуха» задаво-ліць густ канадцаў. А магчыма, што ўжо «Дрысенскае танга» выйшла з моды. Та-му сёлета вялікі ашаўскі аркестр замяні-лі адным акардэаністам. А сам капель-майстар атрымаў новы загад-вымогу Акулы — да наступнага «караваннага» сезона Лішчонка піша нацыяналістычны канцэрт для дуды і антыкамуністычнае сола для бубна.

Багацее з году ў год калгас імя Кірава Слуцкага раёна. Значная частка прыбыткаў вы-дзяляецца на жыллёвае і куль-турна-бытавое будаўніцтва. НА ЗДЫМКУ: дамы калгасні-каў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

СОТРУДНИЧЕСТВО КРЕПНЕТ

ЗАВЕРШИЛСЯ ОФИЦИАЛЬНЫЙ ВИЗИТ В МОСКВУ ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦУЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ВАЛЕРИ ЖИСКАР Д'ЭСТЭНА. ВО ВРЕМЯ ПЕРЕГОВОРОВ СОВЕТСКИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ С ПРЕЗИДЕНТОМ БЫЛИ ПОДПИСАНЫ СОВМЕСТНЫЕ ДОКУМЕНТЫ, КОТОРЫЕ ПОСЛУЖАТ ДАЛЬНЕЙШЕМУ УКРЕПЛЕНИЮ И РАСШИРЕНИЮ СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.

В ПУБЛИКУЕМОЙ НИЖЕ СТАТЬЕ РАССКАЗЫВАЕТСЯ О СОТРУДНИЧЕСТВЕ СССР И ФРАНЦИИ В ОБЛАСТИ ЭКОНОМИКИ И ПРОМЫШЛЕННОСТИ.

Нынешний год станет, очевидно, важным этапом в расширении торгово-экономического сотрудничества между СССР и Францией. Определяющее влияние на дальнейшее развитие советско-французских связей в этой области оказали результаты переговоров Генерального секретаря ЦК КПСС Л. Брежнева с Президентом Французской Республики Валери Жискаром д'Эстэном в Рамбуйе в декабре 1974 года и заключенные в итоге этой встречи важные экономические соглашения.

За встречей в Рамбуйе последовала целая серия новых важных советско-французских встреч и переговоров на самом различном уровне. В нашей стране побывали премьер-министр Франции Ширак, министр экономики и финансов Фуркад, министр внешней торговли Сегар, госсекретарь по вопросам логистики и связи Ашиль-Фуль, министр промышленности и научных исследований д'Орнано, другие государственные деятели. В состоявшихся во время их пребывания беседах большое внимание было уделено конкретным мерам по дальнейшему расширению экономического сотрудничества между СССР и Францией. В результате ожидается, что в конце нынешнего года объем торговли между СССР и Францией возрастет по сравнению с предыдущим годом не менее чем на 30 процентов и достигнет уровня примерно 8 миллиардов французских франков. Такое успешное начало реализации нового 5-летнего соглашения позволяет рассчитывать на выполнение задачи, согласованной на переговорах в Рамбуйе: удвоить товарооборот по сравнению с предшествующим пятилетним периодом и предпринять все необходимое, чтобы добиться его утроения.

Важнейшей особенностью советско-французского сотрудничества в области экономики является то, что оно строится на долгосрочной основе. В этой связи необходимо особо остановиться на заключенном в октябре 1971 года во время официального визита Л. Брежнева во Францию 10-летнем Соглашении о развитии экономического, технического и промышленного сотрудничества. Наряду с другими крупными мерами оно предусматривает сотрудничество обеих стран в строительстве промышленных комплексов на территории той и другой страны, а также их взаимные обязательства оказывать содействие участию советских организаций и французских фирм в реализации действующих и будущих планов экономического развития СССР и Франции. На основе этого соглашения компетентные организации двух стран разработали совместную программу углубления сотрудничества в области экономики и промышленности на 10-летний период. Впервые между социалистической страной и крупной страной капиталистического Запада была согласована конкретная долгосрочная программа широкого развития экономических связей.

Примером может служить создание Оренбургского газопромышленного комплекса. Французские фирмы поставляют сюда комплектное оборудование для осушки природного газа, его очистки от сероводорода и других примесей, а также арматуру и другое оборудование для оснащения газовых скважин и строительства газопроводов. Первая и вторая очереди этого комплекса уже вступили в строй. А совсем недавно подписаны новые крупные контракты с француз-

скими фирмами «Крезю Луар Антреприз» и «Текнип» на поставку оборудования в большом объеме для третьей очереди Оренбургского комплекса.

Другим ярким примером взаимовыгодного экономического сотрудничества двух стран является соглашение о поставках советского природного газа во Францию, которое было заключено в 1972 году и дополнено новым соглашением в декабре 1974 года. В соответствии с этими соглашениями, начиная с 1976 года, во Францию в течение 20 лет будет поступать советский природный газ, ежегодный объем поставок которого к 1980 году достигнет 4 миллиарда кубометров. Сотрудничество в этой области наглядно показывает преимущества совместной реализации долгосрочных крупномасштабных проектов, что позволяет полнее использовать технические, производственные и природные возможности двух стран.

Советско-французское соглашение по газу является крупнейшим среди других соглашений между двумя странами о сотрудничестве в реализации промышленных проектов на компенсационной основе, то есть с учетом заинтересованности как СССР, так и Франции в получении продукции вновь создаваемых промышленных предприятий. Дополняя собой традиционные формы международной торговли, этот вид сотрудничества превратился ныне в одно из главных направлений торгово-экономических отношений между СССР и Францией.

Французские фирмы поставляют оборудование для производства целлюлозы на Усть-Илимском лесопромышленном комплексе, а во Францию будет поступать часть продукции этого предприятия. Советский Союз поставляет во Францию и другие виды сырья, в которых она нуждается, в том числе нефть и нефтепродукты, каменный уголь, пиломатериалы, лес для производства бумаги, хлопок, пушнину, алюминий, медь и другие цветные металлы. В последние годы расширились поставки из СССР во Францию готовой продукции — станков и прессов, подшипников, инструментов, фото- и киноаппаратов, телевизоров и радиоприемников, часов и приборов. У французов завоевывают популярность машины Волжского автомобильного завода в городе Тольятти, часть оборудования для которого в свое время поставили французские фирмы.

Советские внешнеторговые организации являются крупнейшими покупателями машин и оборудования французского производства. За последние 10 лет из Франции в СССР поставлялось различное оборудование для автомобильной, химической, нефтехимической, нефтеперерабатывающей, металлургической, текстильной, пищевой, кожевенно-обувной и других отраслей промышленности, рыбопромысловые и транспортно-рефрижераторные суда, оборудование и арматура для строительства газо- и нефтепроводов и освоения газовых и нефтяных месторождений.

Советско-французское сотрудничество в области экономики и промышленности укрепляет атмосферу мира и доверия на европейском континенте. Оно наполняет материальным содержанием решения недавнего Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе.

Леонид ЛОКШИН,
АПН.

таког аднаго пасяджэння» на п'есе А. Гельмана. Пастанойшычк — Б. Эрын, мастак — заслужаны дзеяч мастацтвай БССР А. Грыгар'янц, асістэнт рэжысэра — Г. Уладамірская, кампазітар — С. Картэс.

БОЛЬШ чым 100 экслібрисаў, выкананых у лінагравюры, стварыў за чвэрць стагоддзя мастак Георгій Кісялёў з Віцебска. Яны прысвечаны пісьменнікам, мастакам, журналістам, кнігалюбам. Некалькі яго кніжковых знакаў былі прадстаўлены на Міжнароднай выстаўцы кнігі ў Маскве.

НЕДАЛЕКА ад Гродна, на беразе Нёмана вядуцца здымкі мастацкага каларовага фільма «Зялёныя фрэзаты» па сцэнарыю Віктара Карамазова. Новая работа творчай групы «Тэлефільм» Беларускага тэлебачання раскажа аб выкараднай рабоце лясцапарадкавальні-

каў, якія памнажаюць для нашчадкаў зялёныя багаці нашай Радзімы. Фільм стаяць рэжысэр Яўген Шабан.

РАБОТЫ выхаванцаў скульптурнага гуртка мінскага Палаца піянераў і школьнікаў нязрэдка дэманструюцца на рэспубліканскіх, усесаюзных і зарубажных выстаўках. Яны пабывалі ў Балгарыі, Польшчы, Югаславіі, Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, Швецыі, Фінляндыі, Францыі, ЗША і Канадзе.

Кампазіцыя п'ятнаціцігадовага Уладзіміра Вараб'ева «Трубач», прадстаўленая на выстаўцы ў Японіі, удастоена Ганаровага дыплама. А рэльефная пліта «Арляны» і скульптура беларускага школьніка Марата Казея — героя Вялікай Айчыннай вайны — пасля дэманстрацыі на Усесаюзнай выстаўцы пакінуты ў Маскве, як узоры дзіцячай выяўленчай творчасці.

Такія прыгожыя рэчы можна ўбачыць у клубе Мінскага вытворча-тэхнічнага аб'яднання імя У. І. Леніна, дзе экспануецца першая на прадыемстве выстаўка самадзейнай творчасці. На ёй прадстаўлены звыш 150 работ: жывапіс і графіка, чаканка і «лясная» скульптура, разьба па дрэву. У выстаўцы прынялі ўдзел больш за трыццаць рабочых і служачых аб'яднання. НА ЗДЫМКАХ: работа інжынера В. Бабушкіна «Свята»; чаканка па металу, выкананая рэгуліроўшчыкам В. Баранавым — піўная пасудзіна «Рак».

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

З НАРОДНАЙ ПАЭТЫЧНАЙ СКАРБОНКІ

Што прыцягвае найбольшую ўвагу савецкага чалавека ў традыцыйнай вуснапаэтычнай творчасці? Адказ на гэта пытанне даюць зборнікі беларускага фальклору, якія выйшлі з друку ў апошнія гады і карыстаюцца вялікай папулярнасцю. Да іх належыць і зборнік «Песні народных свят і абрадаў» (выдавецтва БДУ імя У. І. Леніна, укладанне і рэдакцыя Н. Гілевіча).

Усе песні запісаны студэнтамі і выкладчыкамі Белдзяржуніверсітэта ў 1961—1971 гадах у час фальклорнай практыкі і студэнтамі-завочнікамі па месцы жыхарства. З велізарнай колькасці сабраных твораў складальнік адабраў 1150 песень, якія вызначаюцца высокай мастацкасцю формы і значнасцю ідэйна-тэматычнага зместу. Пры гэтым захаваны найбольш істотныя і характэрныя моўныя асаблівасці дыялектаў і мясцовых гаворак. Мастацкае раскрыццё духоўнага свету працоўнага чалавека дасягаецца ў песнях простымі словамі, але яны гучаць паэтычна, прыгожа, адлюстроўваюць думкі і пачуцці герояў выразна, дакладна.

Велізарная ідэйна-мастацкая сіла і ёмістасць зместу беларускіх народных песень ярка выяўляюцца ў матэрыялах зборніка. Песні адлюстроўваюць жыццё народа ў грамадстве мінулых эпох, раскрываюць яго інтарэсы. Сацыяльныя адносіны найбольш яскрава адбіліся ў калядных, веснавых і жніўных песнях.

Каляды былі перыядам разлікаў памешчыкаў з наёмнымі сялянамі — чэлядзю. У песнях выказваецца радасць людзей, якія расстаюцца з панам, з яго здэкамі. Выкрываючы жорсткасць памешчыкаў, песня праклінае паню. Пры гэтым абурэнне панам выказваецца часам іранічна:

— Дзякуй табе, пане, дзякуй
І за хлеб, і за бліны.
Каб у цябе людзі не былі!
Каб ты, пане, не даждаў,
Як я ў цябе гараваў.
Вот табе хамут і дуга,
Я ж табе, пане, не слуга.

Невялікія ўступы, змешчаныя перад кожным відам песень, даюць магчымасць чытачу зразумець змест і функцыянальны асаблівасці твораў.

У веснавых песнях, багата прадстаўленых у зборніку, адлюстраваны гаспадарчыя клопаты селяніна, яго думкі пра сяўбу і будучы ўраджай. Але і ў гэтым цыкле вельмі ярка паказваюцца сямейныя адносіны, каханне і жаніцьба.

Поўна запісаны і гумарыстычныя прыгаворы да песень, якія даюцца разам з песнямі.

Паэтычным характам вобразаў і глыбокай лірычнай пранікнёнасцю вызначаюцца купальскія песні. Яны гучаць як гімн неўміручаму каханню, як гімн характаву жыцця і маладосці, як выяўленне арганічнай аднасці чалавека працы з прыродай.

З абрадавай паэзіі найбольшую сацыяльную актыўнасць маюць жніўныя песні, багачем якіх вызначаецца лірыка беларусаў.

Шырока прадстаўлены ў зборніку таксама сямейна-абрадавыя песні — радзінныя і вясельныя. Абрадчасць і паэзія, звязаныя з нараджэннем дзяцей, на думку людзей таго часу, маглі забяспечыць шчаслівы лёс чалавека, які нарадзіўся. Радаеная падзея — з'яўленне новага чалавека — суправаджалася вясельнымі песнямі, дасціпнымі жартамі. Шмат змешчана ў зборніку песень, прысвечаных парадзісе, куму, куме, бабцы.

Яшчэ большае пашырэнне мелі ў народзе і добра захаваліся ў памяці і цяпер вясельныя песні. Узоры такіх песень, адабраных для кнігі, адлюстроўваюць усе асноўныя этапы вясельна ад святання і заручын да частавання ў хатах бацькоў маладых. У вясельных песнях вельмі хораша паэтызуецца жаніх і нявеста — галоўныя вобразы значнай часткі гэтых твораў.

Разам з тым у зборніку змешчана шмат гумарыстычных песень пра сватоў, дружак і нават пра жаніха і нявесту. Цікавы змест таксама песень, якія спяваліся пры каравайным абрадзе.

Выданне зборніка «Песні народных свят і абрадаў» — значная падзея ў культурным жыцці рэспублікі.

А. ФЯДОСІК,
доктар філалагічных навук.

Наша зямля здаўна славіцца таленавітымі выканаўцамі на цымбалах, гармоніках, дудках, ліры, скрыпцы. Старадаўнія традыцыйны музыкантаў-самародкаў прадаўжаюцца і ў наш час. Шырокае развіццё атрымалі самадзейныя ансамблі і аркестры народных інструментаў. У рэспубліцы іх налічваецца больш за дзвесце. Рабочыя, калгаснікі, служачыя, пенсінеры вучацца іграць на баяне, балалайцы, домры, дудачках і іншых інструментах, што, як і нотную літаратуру, даюць удзельнікам аркестраў у дамах культуры. Апрача гэтага, для канцэртных выступленняў музыкантам шыюцца нацыянальныя сцэнічныя касцюмы.

Музыканты-аматары з вялікім захапленнем займаюцца ў самадзейнасці. Знаёмства з музыкай узбагачае іх духоўна, павышае культуру, расшырае круггляд. І, напэўна, ужо не ўявіць сябе без музыкі былі электрарэжысёры, а зараз пенсінер з горада Асіповічы Антон Лапшыньскі, які іграе ў народным цымбальным аркестры Асіповіцкага раённага дома культуры больш за 15 гадоў.

Аркестр гэты — адзін з буйнейшых у рэспубліцы. Створаны ён у 1959 годзе. Пачаўшы сваю работу з невялікага гуртка музыкантаў-аматараў, ён рос з кожным годам як па саставу, так і па выканаўчаму майстэрству.

Цяпер у калектыве 33 чалавекі. Любімай справе адаюць свой вольны час рабочы-чыгуначнік Леанід Майсак, інструктар фізкультуры Уладзімір Хаміцэвіч, настаўнік спеваў Іосіф Сліва і многія іншыя. Мастацкі кіраўнік і дырыжор аркестра — вопытны арганізатар і таленавіты музыкант Міхаіл Філатаў.

Акрамя развучвання музычных твораў, удзельнікі аркестра вучацца нотнай грамаце, знаёмяцца з новымі музычнымі формамі. На занятках праводзяцца гутаркі аб музыцы, аб вядомых кампазітарах, музыкантах, праслухоўваюцца грамплаціны твораў савецкіх кампазітараў, выступленні вядучых прафесійных аркестраў краіны. Большасць удзельнікаў з'яўляюцца слухачамі мясцовага ўніверсітэта культуры.

Аркестр часта выязджае з канцэртамі ў калгасы, саўгасы, у дамы культуры і на прадпрыемствы свайго раёна, у Бабруйск, Магілёў, Мінск. Ярнай старонкай у творчым жыцці калектыву была паездка ў Маскву. Аркестру выпаў гонар прадстаўляць беларускае самадзейнае мастацтва на ВДНГ. Канцэртны адбыліся на галоўнай эстрадзе і ў парку культуры і адпачынку імя Ф. Дзяржынскага. Маскоўскія слухачы гарача апладзіравалі звонкім беларускім цымбалам. Цёпла прымалі і салістку аркестра Таццяну Ждановіч, якая спявала беларускія народныя песні «Чабарок» і «Ой, ішлі хлопцы з кірмаша».

Цяпер у калектыве ідзе падрыхтоўка да Першага Усесаюзнага фестывалю народнай творчасці працоўных. Удакладняюцца планы работ, канцэртаў, узбагачаецца новымі творамі рэпертуар. Дарэчы, над стварэннем новага рэпертуару Асіповіцкага аркестра працуюць вядучыя педагогі Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. У аркестра ёсць шэф — загадчык кафедры народных інструментаў кансерваторыі заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Міхаіл Солапаў.

За высокае выканаўчае майстэрства цымбальнаму аркестру Асіповіцкага раённага дома культуры прысвоена ганаровае званне народнага. Гэта званне прысвоена ў нас лепшым калектывам, якія атрымалі ўсеагульнае прызнанне за вялікую канцэртную дзейнасць, за выдатную работу ў справе эстэтычнага выхавання працоўных. Званне народнага носяць таксама аркестры Слонімскага, Сморгонскага, Рэчыцкага, Мазырскага, Магілёўскага дамоў культуры, калгаса «Рассвет» Пастаўскага раёна і шмат іншых.

Валянціна ТРАМБІЦКАЯ.

сяткі краін свету. На фабрыцы нам паказалі геаграфічную карту, на якой абазначаны дзяржавы, што імпартауюць прадукцыю фабрыкі. Еўропа, Азія, абедзве Амерыкі ажно стракацяць ад умоўных значкоў.

З Ашхабада, пасля некалькіх дзён работы і знаёмства з горадам, удзельнікі фестывалю накіраваліся ў розныя куткі рэспублікі. Мне выпала ехаць на Каспій — у Краснаводск і ў Кызыл-Су, а пасля ў горад туркменскіх нафтавікоў — Небіт-Даг.

Яркае, незабыўнае ўражанне зрабіў на мяне музей 26 бакінскіх камісараў... Сюды, у Краснаводск, іх прывезлі і кінулі ў турму інтэрвенты, тут героі правялі свае апошнія дні і ночы...

Цяпер была турма стала музеем, а самы унікальны экспанат у ім — захаваная да самых дробных дэталей камера, дзе знаходзіліся бакінскія героі. Хваляюча і трывожна было заходзіць у яе...

Свае ўражанні ад горада, ад яго працавітых і гасцінных гаспадароў, якія ашчадна зберагаюць памяць пра герояў мінулага, мы выказалі на літаратурным вечары, што адбыўся ў цудоўным, сучасным палацы культуры горада. І, вядома ж, на вечары былі вершы. Моцна захацелася тут, у далёкім спякотным краі, раскажаць пра сваю зямлю, пра сваю Беларусь.

З Краснаводска мы адплылі на невялікі востраў Кызыл-Су, дзе знаходзіцца рыбалавецкі калгас «Каспій».

І трэці, заключны акорд нашага падарожжа — Небіт-Даг, горад туркменскіх нафтавікоў. Ёсць свая веліч у нафтавых вышках, што паставілі ў выпаленай сонцам пустыні, ёсць свая прыгажосць у чорных пругкіх струменьчыках нафты, што праблілі праз пясок і завіравалі, дорачы людзям сваё цяпло і сілу. Ёсць у гэтым прастая, але якая ж сапраўдная, нявіданая паэзія.

часопіса «Огонек» Яўген Антошкін, галоўны рэдактар альманаха «Поэзия» Мікалай Старшынаў і іншыя. Маладым паэтам было карысна пачуць ад старэйшых таварышаў думку аб сваёй творчасці, разам абмеркаваць вершы калег, удзельнікаў творчых семінараў.

Актуальным пытаннем савецкай паэзіі, яе ролі ў духоўным выхаванні чалавека, яе сувязі з жыццём народа было прысвечана пленарнае пасяджэнне, на якім выступілі паэты Ігар Ляпін, Натан Злотнікаў, Віктар Качаткоў, загадчык аддзела па рабоце з маладымі аўтарамі выдавецтва «Молодая гвардия»

планеты, трэба асэнсаваць гэты падзеі, зірнуць на іх з вышні сённяшняга дня, уключыць іх у шырокі і складаны кантэкст сучаснасці.

Але фестываль не абмяжоўваўся толькі літаратурнай вучобай. Удзельнікі яго даведаліся шмат новага і цікавага пра сённяшні і мінулы дзень Туркменіі, пазнаёміліся з гэтым спякотным краем і палюбілі яго.

Вялікая роля ў арганізацыі фестывалю належала нашым гасцінным гаспадарам — туркменскім камсамольцам. Дарэчы, сярод іх ёсць і вядомыя паэты. Адзін з лідэраў камса-

ЖЫЦЦЁ — САПРАЎДНАЯ ПАЭЗІЯ

Аляксандр Алышанскі. «Дружба літаратур — гэта працяг дружбы народаў, — сказаў народны паэт Туркменіі Керым Курбанпесаў, — дружба, якая загартоўвалася ў суровых выпрабаваннях. Калі Ашхабад у 1948 годзе спасцігла землетрасенне, калі горад быў амаль дашчэнту разбураны, на дапамогу туркменам прыйшлі ўсе савецкія народы. Яны ўзнялі з руін, адбудавалі Ашхабад».

На пленарным пасяджэнні гаварылася пра паглыбленне філасофскага пачатку ў маладой савецкай паэзіі, выказвалася думка пра ўзросшыя патрабаванні да яе. Мала толькі апісаць падзеі ў Чылі, у Партугаліі, у іншых гарах пунктах

мольскай моладзі ў рэспубліцы Аразкулі Анаеў. У наступным годзе ў выдавецтве «Молодая гвардия» ў перакладзе на рускую мову выходзіць кніга яго вершаў. Наведанне прамысловых прадпрыемстваў і знаёмства з помнікамі мінулага, шумлівыя літаратурныя вечары, што не праходзілі без жартаў, усмешак, без добрага гумару, — усюды з намі была туркменская моладзь.

Знаёмства з рэспублікай пачалося са сталіцы, з Ашхабада. Незабыўнае ўражанне пакінула наведванне ашхабадскай дыяномай фабрыкі, аднаго з самых вядомых прадпрыемстваў у рэспубліцы. Туркменскія дываны ідуць на экспарт у дзе-

Узведзены на чалавечы крок,
Як адагнеца пругкая травінка,
Уздрыгне куля між усіх дарог
Адзінаю крываваю іскрынкай.

Застыў маўкліва і спакойна
вой,
Апошні вой вялікага паўстання.
Качіўся над ягонай галавой
Трывожны шар ці захада?

Ці ранняя?
...Сплывалі, як чырвоныя агні,
За бор сляды крыві...

ЗАПРАШЭННЕ

Асенні дождж,
нібыта госць,
Стаіць каля парога.
Калі ў цябе патрэба ёсць —
Заходзь,
заходзь, нябога.

Табе адкрыты мой парог
У будзень, як і ў свята.
Я ж бачу: ты увесь прамок
Ад галавы да пятаў.

Хай след вільготны дзе-нідзе
Твае пакінуць ногі.

Для іншых мэтаў у людзей
Не зроблены парогі.

А калі гутарыць са мной
Няма ў цябе патрэбы, —
Заходзь —

і разам мы з табой
Хоць паўшчуваем неба.

Што доўга хмурыцца...
І ўсё ж
Узняць пара заслону.
Заходзь,
заходзь, асенні дождж,
Мой сябра нешматслоўны.

У сталіцы Туркменіі Ашхабадзе праходзіў фестываль маладых паэтаў саюзных рэспублік, арганізаваны па ініцыятыве ЦК ВЛКСМ.

Дэвіз фестывалю: «Інтэрнацыяналізм, дружба народаў СССР, дружба брацкіх літаратур».

Беларусь на гэтым форуме маладых прадстаўлялі паэты Генадзь Пашкоў і Павел Марціновіч. Абодва яны — удзельнікі Усесаюзнай нарады маладых літаратараў, што адбылася летам у Маскве. Сёння мы прадастаўляем слова Паўлу МАРЦІНОВІЧУ.

45 паэтаў з усіх рэспублік нашай неабсяжнай Радзімы сабраліся ў Ашхабадзе, каб глыбей пазнаёміцца з творчасцю адзін аднаго, выразней уявіць сабе карціну нашай шматнацыянальнай паэзіі.

Грузін Міхаіл Курдзіяні і рускі Алег Качаткоў, латыш Дзімітр Каспар і татарын Разіль Валееў, малдаванін Васілеу Раманчук і туркмен Атамурат Атабаеў... Усё гэта розныя па стажу літаратурнай работы паэты, на рахунку аднаго ўжо некалькі зборнікаў, другі — яшчэ толькі нядаўна дэбютаваў у друку, але ўжо заўважаны чытачом. Розныя гэта паэты і па схільнасцях, па напрамку пошукаў: аднаго вабяць найбольш сучасныя паэтычныя формы, другому асабліва блізкі традыцыйны народна-песенны лад. Але агульнае, што аб'ядноўвала, знітоўвала ўсіх удзельнікаў фестывалю — гэта імкненне быць на ўзроўні патрабаванняў часу, імкненне раўняцца на высокія ўзоры савецкай паэзіі.

Побач з маладымі паэтамі на Усесаюзнам фестывалі былі такія вопытныя літаратары, якія загадчык аддзела паэзіі часопіса «Москва» Анатоль Парпара, загадчык аддзела паэзіі

Павел МАРЦІНОВІЧ

1864. АПОШНІ ПАЎСТАНЕЦ

Узведзены курок і спынен крок
Па вольнаму зялёнаму абшару,
Дзе доўга коціцца цень
залатога шара,
Як кола лёсу. Узведзены курок.

«ЗАЧАРАВАНЫ ЦЫМБАЛАМІ»

Кампазітар, музыкант, педагог, народны артыст СССР Іосіф Жыновіч даў другое жыццё цудоўнаму народнаму інструменту — цымбалам. Іх адраджаны голас абляцеў канцэртныя залы амаль усіх краін свету, а Дзяржаўны народны аркестр БССР, створаны І. Жыновічам, стаў прапагандыстам музычнай культуры Беларусі.

Аб гэтым і расказвае новы дакументальны фільм «Зачараваны цымбаламі», створаны кінематаграфістамі творчага аб'яднання «Летаніс» студыі «Беларусьфільм».

НА МОВЕ КУПАЛЫ І КОЛАСА

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла ў свет анталогію «Украінская савецкая паэзія» ў двух тамах. «Выхад гэтай анталогіі — яшчэ адзін маршрут нашай дружбы, — піша ў прадмове Мікола Нагнібеда. — Ад усяго сэрца дзякуем беларускім паэтам, якія прапелі нашы творы сваёй пяшчотнай і мужнай мовай, мовай Янкі Купалы і Якуба Коласа».

«Бяры, Ганначка, прасніцу ды паблей кудзелі — пойдзем да бабкі Марфы на вярчоркі...» — казала гаспадыня сваёй дачцы, калі першы прысмерак, цікуючы, зазіраў у вокны. З прасніцамі, калаўротамі, з увязанай у хустку кудзелляй, а хто замочыў — дык з ахапкам воўны, праставалі кабыты з усёй вёскай да адной хаты. Тут сёння вярчоркі... Трашчыць, цымбяна пабліскаваючы, лукачына, прынесена па пуку кожнай з жанок. За мар, най, аднастайнай работай, за ціхай гаворкай адна ўздыхне і паціху пачне: «Дубочак зялёненькі, Іванька малодзенькі!», «Ой-лю, ой-лю, Іванька малодзенькі!» — падхопаць астатнія. І песня за песняй — скарталі вечар зімовы, ды й кудзелю папралі... З паўстагоддзя таму менавіта так і было на вёсцы. Зараз аб гэтым застаўся адзін успамін. Але песні, што спяваліся ў тыя доўгія вечары, павінны застацца нам як спадчына. Гэтай мэтай і акрылены ўдзельнікі фальклорнага ансамбля «Вярчоркі» шклозавода «Нёман» [на здымку], у рэпертуары якіх старажытныя беларускія народныя песні.

Для Фёдора Рэўзіна не існуе забароны на паляўнічыя трафеі ў любы час года. Ён — фотапаляўнічы, і яго здабыча лёгка размяшчаецца на плёнках. Хударлявы, падцягнуты і рухавы — Фёдар увесь поўны энергіі. І нават цяжка сабе

ТРАФЕІ ФЁДАРА РЭЎЗИНА

ўявіць, што яму ўжо амаль пяцьдзсят, што васемнаццацігадовым юнаком ён удзельнічаў у вайне, вызваляў Польшчу, Чэхаславакію, Румынію... На Мінскім аўтамабільным заводзе Фёдар Рэўзін — мастак-канструктар, адзін з вядучых стваральнікаў магутных самазвалаў і цягачоў. Відаць, работа над гэтымі сталёвымі асілкамі нарадзіла ў яго душы патрэбу сустрэч з нечым пшчотным, здольным даць адпачынак і выклікаць прыліў новых творчых сіл. І Фёдар Рэўзін звяртаецца да прыроды. З увагай вучонага-натураліста вывучае

ён жывёльны свет Беларусі, прыкмячае дзіўныя з'явы, міма якіх многія праходзяць без увагі. Чалавек, які любіць прыроду, ніколі не задаволіцца ўбачаным аднаасобна. Так з'явілася патрэбнасць зафіксаваць непаўторныя імгненні, каб паказаць іх людзям. Талент мастака-канструктара і багаты вопыт натураліста далі магчымасць Фёдару Рэўзіну стварыць фотаружжо ўласнай канструкцыі. З гэтага часу яго паляванне прыносіць усё новае і новае трафеі. Яны становяцца экспанатамі выставак, іх друкуюць часопісы і газе-

ты. Звыш трыццаці тысяч аўтамабілебудаўнікоў рэгулярна знаёміць са сваімі знаходкамі нястомны энтузіяст праз заводскую газету «Аўтазаводзец», дзе ён вядзе раздзел прыроды. Свае назіранні натураліста Фёдар Рэўзін аб'яднаў у кнігу «Чынгіз — шэры воўк», якая выходзіць у гэтым годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура». Адна з яго замалёвак — «Асенняя пушча» — змешчана ніжэй.

Я. КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: фотапаляўнічы Ф. РЭЎЗІН і яго трафеі.

АСЕННЯ ПУШЧА

Рэдкая для верасня гарачыня высушыла лугі, выпіла ваду са студняў, выкапаных спецыяльна для звяроў, што жывуць у пушчы. Начамі дзікі ходзяць па перасохлых дрэнажных канавах, ласуюцца слімакамі, якіх тут процьма.

У дубровах гаспада-

раць сойкі. Амаль кожную ў гэты час можна ўбачыць з жолудам у дзюбе. У іх зараз пара нарыхтовак.

Вавёркі, якіх шмат у пушчы, таксама, як і сойкі, нарыхтоўваюць жалуды і арэхі на зіму.

Па драбналесці з характэрным перасвістам пералітаюць сініцы: маскоўкі, даўгахвостыя, вялікія сініцы...

На лузе я ўбачыў бусла. Ён збіраў здранцвелы ад холаду, пакрытых расою конікаў. Дзіўна, чаму гэты бусел адзін. У гэты ж час усе буслы збіраюцца ў чароды і рыхтуюцца да адлёту.

Падышоў бліжэй. Аказваецца, бусел кульгавы. Калі я пачаў цэліцца ў яго з фотаапарата, ён няўключна разагнаўся, узяўся ў паветра і, праляцеўшы метраў сто, апусціўся на зямлю. Над буслам пралятаў падорлік. Вярнуўся, зрабіў круг, паглядзеў уніз. Не, не па яго сіле такая здабыча. І ён паляцеў на суседні луг лавіць мышэй, жаб або, на бліжэй канец, тых жа конікаў.

А бусел раптам захвалываўся, узяў галаву і застыў, пазіраючы ў неба. Там высока кружыліся буслы. Яны праляталі міма, але, заўважыўшы

свайго родзіча, пачалі кружыць над ім, быццам запрашаючы з сабою. Цяжка глядзець на такую карціну. Шкада птушку...

У час сваіх блуканняў па пушчы я быў сведкам цікавага відовішча. З лесу да асушальнай канавы выйшаў магутны алень-рагач. Спусціўшыся на дно канавы, ён пачаў матаць галавою, успорваючы рагамі багністы бераг. Алень яўна стараўся набраць на рогі як мага больш пяску і гразі. Потым ён падышоў да асіны і пачаў церціся аб ствол. Паступова чорныя ад гразі кончыкі рагоў пасвятлелі.

Я глядзеў на практыкаванні аленя і ніяк не мог зразумець, навошта ён гэта робіць?

Алень не спыняў свайго занятку да таго часу, пакуль усе кончыкі яго рагоў не заблішчалі на сонцы. Адышоўшы ад асіны, ён ганарліва ўскінуў галаву і затрубіў на ўвесь лес. Аднекуль здалёк далацеў ледзь чутны рык другога аленя. Рагач нібыта чакаў гэты адказ-выклік. Ён страпянуўся і кінуўся на голас. Ці не для бітвы ён цэлую раніцу рыхтаваў сваю грозную зброю?

ПАЦЫЕНТУ... ТРЫСТА ГАДОЎ

На чым толькі ні пісаў чалавек: на метале, гліне, слановай косці, камені. Але ўсё асноўнае з гісторыі і культуры запісана на двух самых недаўгавечных матэрыялах — паперы і пергаменце. Менавіта імі і запоўнены фонд аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў бібліятэкі Акадэміі навук БССР. Каб гэтыя помнікі даўніны, а іх тут сабрано больш як 15 тысяч, пражылі большае жыццё, яны павінны быць даўгавечнымі. А гэта ў многім залежыць ад рэстаўратара.

Ва ўладзе Л. Сцянько, якая вось ужо дзесяты год аднаўляе ў акадэмічнай бібліятэцы бяспечныя рэліквіі мінулага, — затармазіць натуральны працэс іх старэння, стварыць ім з дапамогай прыбораў ідэальныя ўмовы захоўвання. «Амаладзіць» унікальныя дакументы часам вельмі нялёгка, бо іх, як і людзей, падточваюць разнастайныя хваробы.

— Дыягназ, — расказвае Лілія Якаўлеўна, — звычайна зводзіцца да мноства плям, слядоў стэарынавых свечак, пажараў, да другіх парушэнняў хімічнай структуры паперы або да біялагічных пашкоджанняў. Асабліва небяспечны апошнія.

У прыродзе сустракаецца, як вядома, мноства насякомых. Адны з іх карысныя, другія — не. Што ж датычыць кніжных фондаў, то тут

жывуць адны шкоднікі. Хто есць вокладку, хто лісты... Знешне самая бяскрыўдная плесня можа за тры месяцы ператварыць у труху запісы трохсотгадовага ўзросту.

Аперацыя па «лячэнню» хворай кнігі, акрамя ведаў, патрабуе цярплівасці. Бо працягваецца яна не гадзіну і не дзве — ёсць выпадкі, калі працэс аднаўлення займае цэлы год.

У арсенале рэстаўратара ёсць навейшыя сродкі ўмацавання вылучаных лістоў, сярод якіх дубіраванне на арганічнае шкло, роўнатрывалую або мікалентную паперу.

Не проста ажывіць і вокладкі. Трохсотчатырохсотгадовай даўнасці, яны ломкія, усе ў трэшчынах. Але пасля ўвядзення некаторых прэпаратаў і апрацоўкі выглядаюць, як новыя. Скураныя, драўляныя, зробленыя з матэрыялаў пераплёты як помнікі матэрыяльнай культуры мінулага даносяць да нас асаблівую любоў і павагу продкаў да друкаванага слова. Асабістая бібліятэка Максіма Багдановіча, пісьмы Якуба Коласа, вельмі рэдкая «сусветная хроніка» Шэдэля з 1 800 ілюстрацыямі, выдання 1493 года, кнігі XVII, XVI, XV стагоддзяў — гэта толькі малая частка рэстаўратарскіх работ Л. Сцянько, кожная з якіх унікальная.

А.МІХАЛЬЧАНКА.

З вялікім поспехам прайшло ў фінскай сталіцы выступленне савецкіх майстроў фігурнага катання. Паведамляючы аб іх выступленнях, «Хельсінгін санамат» падкрэслівае, што «зоркі з СССР заваявалі Хельсінкі».

Газеты выско ацэньваюць майстэрства чэмпіёнаў свету ў парным катанні Ірыны Радніной і Аляксандра Зайцава, чэмпіёнаў свету па танцах на лёдзе Ірыны Майсеевай і Андрэя Міненкова, а таксама іншых вядучых савецкіх спартсменаў.

Дзесяць вядучых савецкіх майстроў спартыўнай гімнастыкі выступяць 27—29 кастрычніка ў Лондане ў розьгрышы ўпершыню праводзімага асабістага чэмпіяната свету, атрымаўшага

афіцыйную назву — «Кубак свету». Гэта абсалютная алімпійская чэмпіёнка Людміла Турышчава (Растоў-на-Доне), алімпійская чэмпіёнка Вольга Корбут (Гродна), алімпійская чэмпіёнка ў камандным заліку Эльвіра Саадзі (Масква), чэмпіёнка свету ў камандзе Ніна Дронава (Тбілісі), Лідзія Горбін (Мінск) і Вольга Каваль (Ленінград), алімпійскі чэмпіён Мікалай Андрэянаў (Уладзімір), Паата Шамугія (Тбілісі), Уладзімір Сафронаў (Львоў) і Аляксандр Дзіцяцін (Ленінград).

Нядаўна ў Польшчы пабывала зборная шахматная каманда савецкіх прафсаюзаў. Яна выступіла ў матчах з камандай клуба «Маратон» — чэмпіёнам краіны і зборнай прафсаюзаў Польшчы, дабіўшыся ліку 21:19.

У савецкай камандзе лепшы вынік паказаў беларускі майстар Альберт Капенгут.

ГУМАР

— Я выклікаў вас для таго, каб даведацца, ці добра вы пераносіце гарачыню, ці можаце доўгі час знаходзіцца ў духаце і пад прамымі праменьнямі сонца?
— Што вы, шэф, я гэтага не пераношу...

— Усё ясна: пойдзеце ў адпачынак у снежны.

У атэлі размаўляюць два насьлішчыкі:

— Падумай, учора вечарам я аднёс куфар аднаму шатландцу

на пяты паверх. Калі мы ўвайшлі ў нумар, ён сунуў мне штосьці ў руку і сказаў: «Гэта вам на чай!»

— І што ён табе даў?
— Кавалачак цукру!

На помніку амерыканскага скульптара, спецыяліста па надмагільных камянях Уільяма Бішона высечаны надпіс: «Манументы такога выгляду і іншых варыянтаў вы можаце заказаць або набыць у маёй удавы на

адрасу: «Бейкерсфільдс, Чэрч-Чэстэр стрыт, 22».

Размаўляюць два кішэнныя злодзеі:

— Ты не ўяўляеш, да чаго ўсё-так упалі ў нас норавы...

— А што здарылася?

— Учора я залез у кішэнь аднаго вельмі інтэлігентнага чалавека. І што ты думаеш? Гэты нягоднік ухітрыўся зняць з майго пальца пярсцёнак!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1535.